

O.D.T.Ü. KÜLTÜR ve KONGRE MERKEZİ GİRİŞ MEYDANI DÜZENLEME YARIŞMASI

AÇIKLAMA RAPORU

ODTÜ kampüsünün merkezinde yer alan ve böylesi özgün bir yerleşke içinde ciddi bir 'kimliksizlik' ve 'algı' problemi sergileyen yarışma alanı, kültür ve kongre merkezi yapısının kampüsün hakim brütalist grameri içinde sergilediği aykırı dil, mevcut açık alan düzeninin geometrisi ve insan akışlarının düzenlenmesi açılarından önemli bir '**yabancılaşma**' sergileyen ve yarışma alanını oluşturan unsurlara yapılacak müdahalenin temel ilkesi; kampüsün bu örselenmiş alanına '**itibarını iade etme**' girişimidir. Öneri düzenleme, Türkiye'de öncü ve evrensel ölçüde bir bilim yuvası olan ODTÜ'nün kuruluş felsefesi ile, Atatürk Devrimleri'nin dinamosu niteliğindeki Eğitim Devrimi'nin ruhu arasındaki ortak zihinsel paydayı kavramsal düzlemde ifade etmeyi de hedefler. Öneri müdahalenin, alanın temel dolaşım ve işlevsel problemlerini çözmek dışında, kendini tevazu içinde geriye çekerek kampüsün mevcut dilinin önünde saygıyla kendi sözünü söylemekten ve getirdiği unsurlarla tüm ODTÜ'lülere kendi mikro-mekanlarını kuracakları bir '**ortam-sağlayıcı**' olmaktan başka bir iddiası yoktur.

Bu yaklaşım çerçevesinde, tasarım stratejisi 3 düzlemde ele alınmıştır; 1. ODTÜ kampüsün işleyişi ve peyzaj planlaması düzlemi, 2. ODTÜ kampüsünün biçimsel dili ve malzeme dokusu düzlemi, Eğitim Devrimi ve 3. ODTÜ ruhunun kavramsal ifade düzlemi.

KONSEPT

'Bilgi' ve onun aracılığıyla 'aydınlanma' olgularının tektonik bir ifadesi olmalıdır Kültür ve Kongre Merkezi girişindeki meydan... Bu yüzden, bir yandan ODTÜ'lüyü özgürce doğayla bütünleştirirken, diğer yandan da ürettiği bilimin insanlık nezdindeki yüceliğini, dingince ve tevazu içinde deneyimlediği huzurlu bir ritüel mekanına dönüştürülür bu düğüm noktası... Kuruluşunda umutla dikilen fidanların bugün ODTÜ'lüye sunduğu köklenmiş ağaç dokusunun ve, nüveleri Çinici çiftinin bu umuda biçim verdiği mimaride yatan, ODTÜ'lüye çok ama çok aşına çıplak beton duvar ışınlarının arasındaki **dikey ve yatay diyalektiği** ve bu çelişkinin yarattığı enerji ve dramının sükunetle dışavurumudur artık bu alan... Doğayı ve topoğrafyayı aslına döndürme ve iade-i itibar girişimidir yapılan yumuşak dokunuş... Bilgi ve doğal insan akışlarının çakışması ve kesişiminde saklı enerji kapasitesinin, kültür olgusuna evrilişini planimetrik ve plastik olarak da ifade etmeyi hedefleyen ana şema, mekânsal kurguyu üst kotlardan doğup alt kotlarda durgunlaşan ve bilgiyi ifade eden *su unsuru* eşliğinde oluşturur...

İŞLEVSEL KURGU ve PEYZAJ PLANLAMA İLKELERİ

Kampüsteki mevcut insan hareketliliği ve yönlenme kriterleri göz önüne alındığında, mevcut radyal meydan düzenlemesi ve dairesel teraslamanın ortaya çıkardığı kullanım ve algı

problemlerinin üstesinden gelmek amacıyla, meydan kurgusu kampüsün mevcut düzenleme nedeniyle koparılmış uçlarını yeniden **teyelleme**ye yönelik bir kentsel-peyzaj girişimi olarak ele alınmıştır. Bu amaçla, *Ana Alle* ve *Yurtlar Bölgesi* arasındaki yaya trafiğini, yol kenarındaki kaldırımlardan, öneri peyzajın içine taşıyarak **filtre etmeyi** öneren şema, Sosyal Bina ve Kültür-Kongre Merkezi yönlenmesini düzenleyen güneydoğu – kuzeybatı eksenini doğrultusunda kurgulanmıştır.

Bu eksen üzerinde ise, eksene dik konumlanmış iki odaklı (çift kutuplu) bir akım öngörülmüştür. Üst Meydan (insani ölçek), ve Alt Meydan (törenselle ölçek) olarak adlandırılan bu kutuplardan üst meydan gerek geometrisi, gerek boyutları gerekse dokusu bakımından daha samimi bir nitelik sergiler ve özellikle de barındırdığı (insancıl, doğal, yerel referanslara sahip) Çeşme aracılığıyla duylara hitap eder. Alt meydan ise, yine, boyut, geometri, malzeme dokusu ve su ögesi ile dingin ve formal bir karakter sunar.

Tüm yarışma alanını bir eğitim mekanı, bir açık derslik, olarak gören yaklaşımda, öneri meydanın Kulis-Sahne/Kürsü-Amfi kurgusu, üst kottan alt kota akışı **ritüel** ve **natürel** olmak üzere iki şekilde regüle eder; Sembolik ve metaforik anlamlar da üstlenen Tünel (*Bilgi Tüneli*) köprülü girişiyle, Sosyal Bina'nın konumlandığı üst kottan seremoniyal bir yaklaşım sunarken, kavşak tarafındaki Çeşmeli (*Bilgi Çeşmesi*) Meydan'dan Kültür Merkezi önündeki formal meydana inişin, doğal eğimin içine gömülü -ve çok amaçlı kullanımlara olanak sağlayıcı- alçak ve lineer beton unsurlar arasından süzülerek yapılması öngörülmüştür.

Meydanın Kartezyen düzlemdeki yatay ve dikey zonlaması, alanın aynı anda da, farklı zamanlarda da çoklu kullanımlar sunmasına olanak sağlar. Bu çoklu kullanım olgusu, brüt beton duvar morfolojisinin getirdiği tipolojik kullanım çeşitliliği ile de desteklenmiştir. Öneri tasarım, tek ve yalın ögeler olan beton duvarların, empoze edici değil, ortam sağlayıcı niteliği ile çoklu ve değişken kullanımlara izin vermesi ilkesine, dolayısı ile kullanıcının sahiplenmesine dayandırılmıştır. Bu rastlantısal duvar dizgesi gerek yönlenmeleriyle ve gerekse çift taraflı kullanım imkanlarıyla, gün ışığı ve onun sağladığı gölgelerle değişken bireysel ilişkiler kurulmasını da beraberinde getirir.

ODTÜ KAMPÜSÜ BAĞLAMINA MÜDAHALE İLKELERİ

ODTÜ'nün 'bozkırı yeşillendirmeye' yönelik büyük iddiası sonucu, yeşil ve brüt betonun dansından ibaret kampüs, doğal olanın insan eliyle üretilmiş olanla **hemhal** olması şeklinde tanımlanabilecek bir bağlam sunar. Bu nedenle öneri tasarım, insan yapımı unsurların zamanla doğaya devrine dair bir öngörüdür.

Mevcut düzenlemedeki algı problemlerinin üstesinden gelmek amacıyla, öneri kurgu, kullanıcı algısını tek noktaya, yani, Kültür Merkezi giriş portaline odaklamaya, ve onu bir nirengi (landmark) haline getirmeye dayandırılmıştır. Bu sayede, mevcut yapının ağır, ezici ve yabancı

kütlesindense, Kültür meselesine adanmış bir yapının Portali ile haberleşme ve etkileşimin doğru hale getirilmesi öngörülmüştür.

Öneri tasarımın önemli bir kaygısı da kampüs bütünü içinde Kültür Merkezi Binasının konumlanması ve yönlmesiyle oluşan aykırı açının meşrulaşması ve benimsenerek kampüs bütününe katılması olmuştur. Bu nedenle, kampüsteki mevcut sirkülasyonun doğal akışına uyumlu bir yönlme davranışı sergileyerek bir dezavantajın avantaja dönüştürülmesi sağlanmıştır. Meydan tasarımı, binanın kendi programını ve kütlesini ikinci plana iterken onun yönlmesini ve portalini meşrulaştırarak onu kampüse kurgusal anlamda yeniden kazandırmayı hedefler. Bu strateji, binanın (*tektonik {tünel} ve peyzaj taktikleri aracılığıyla*) perdelenmesi ile de desteklenir.

Öneri meydanlardaki kartezyen grid ile Ana Alle zemin kaplamasına, Tünel oluşumu ile kampüsteki saçaklı / arkadlı girişlere, yeşil alan ve duvarlarıyla ODTÜ açık alan kullanım geleneklerine atıflar yapan öneri, Devrim Amfisine gönderilen bir selamdır da...

ODTÜ Felsefesiyle Kurulan Bağlar

Kuruluş amacı 'gerçeğe ulaşmak, her alanda reform yapmak ve sistem kurmak' olarak ifade edilen ODTÜ, İnsanlığın Bilgisi'ne ulaşmak gibi evrensel bir misyon taşır. Hiyerarşisizlik, sınıfsızlık ve kolektif bilinç üzerine kurulu ODTÜ'nün kampüsüne yapılacak bu müdahaledeki yegane tektonik unsur olan duvarlar bu eşitlik kavramını ifade edecek şekilde homojen bir dil sergiler. ODTÜ kampüsünün kimliğinin asal öğelerinden biri olan, ve zamanla gelişen fidan olgusuyla da sembolize olan *zaman boyutu*, diğer bir deyişle de eskimeyle oluşan güzellik, bu duvarların zamanla eskimesiyle kampüse giderek daha çok ait olacaktır.

ATATÜRK'ÜN EĞİTİM DEVRİMİ ile BİLİM-KÜLTÜR ve ODTÜ İLİŞKİSİNİN KAVRAMSALLAŞTIRILMASINA DAİR İLKELER

Atatürk Devrimleri'nin bir bütüncül paket olarak (kültür ekonomi, sosyal vs.) jeneratörü niteliğindeki Eğitim Devrimi "muasır medeniyetler seviyesine yükselmeyi" merkez alır. Bu anlamda, hedef, eşik, odak gibi kavramlarla ifade edilebilir. Öneri kurgu da, yukarıda anlatıldığı üzere, bu kavramlara vurgu yapmaktadır. Eğitim Devrimi, **Aydınlanma** felsefesine dayalı bir strateji olarak *Nesnellik* ve *Rasyonalite* kavramları üzerine kuruludur ki öneri tasarım da özellikle Bilgi Tüneli aracılığıyla aydınlanma olgusuna vurgu yapar. Operasyonel zemini yeni bir **sistem** kurmaya (*özellikle harf ve dil devrimi düşünülduğünde - ki kara tahtanın önündeki öğretmen imgesi bunu hafızalara kazır*) dayalı olan bu devrim, eğitimde *yaygınlık* ve *eşitlik* ilkelerini merkezine oturtur. 'Yurt sathına' yaygın eşitlikçi bir eğitim programını beraberinde getiren bu yaklaşım *kartezyen* bir yüzey (**sath**) ile öneri meydana ifadesini bulur.

Sözü edilen *kara tahta* ve üzerine tebeşirle yazılmış Latin harflerinin önündeki eğitimci Atatürk imgesi, bu meydana yer alacak heykelin de ilham kaynağını oluşturmuştur ve *Bilgi Tüneli* olarak adlandırılan tektonik öge, içeriden aydınlığa eriştiğimiz bir mekânsal oluşum iken dışardan amfiye

bakan bir kara tahta yüzeyi işlevini üstlenmiştir. Bu yüzeyin üzerinde söz konusu Latin harfleri şeklinde açılan perforasyon ise, dışarıdan sabit bir biçimde algılanırken, içeriden güneş kursuna bağlı olarak gün içinde tünele düşürdüğü ışığın hareketi ile aydınlanmanın rehberliğini üstlenen bir ışık demeti şeklinde algılanacaktır. Bu ünlü imgedeki Eğitimci Atatürk figürü ise, yine kendi sözlerinden (*bedeninin bir gün yok olacağı, ve eğer birgün kendi sözlerinin bilimle çelişmesi durumunda bilimin tercih edilmesi gerektiğine dair özdeyişlerinden*) ilham alarak bilinçli olarak cisimselleştirilmemiş ve Atatürk Devrimine dair fikrin salt o harflerden parlayan bir ışıkla ifadesi bir heykel de olan Bilgi tüneli dış yüzeyinin ifadesi için esas alınmıştır.

EĞİTİM HEYKELİ KAVRAMSAL TASARIM İLKELERİ

Bilgi Tüneli'nden Aydınlanma Felsefesine varışı temsil eden mekânın bronz kaplı kabuğu yarattığı *Kara Tahta* imgesiyle heykel oluşumunun jeneratörü rolünü üstlenir. Bu büyük metal kutunun türevleri olan *metal bloklar* ise bilginin kaynağı da olan **kitaplar**ı temsil ederler. Kitapla temsil edilen bilgi ve onun oluşturduğu birikimin bir kültür bütününe dönüşmesini betimleyen heykel, bu düşünsel altyapıya uygun olarak amfiden portale doğru konumlanmıştır. Kültür Merkezinden bakıldığında ise topoğrafyaya '*istiflenmiş kitaplar*' şeklinde algılanan beton duvarlar arasından yüzeye çıkan metal kutuların, yani ODTÜ topraklarından yeşeren bilgiyi ifade eden kitapların, dinamik bir ışınsallıkla kültürün merkezine, portale odaklandığı görülür. Bozkırdan, topraktan yeşeren bir bilgi kaynağı olarak görülen ODTÜ'nün, bilginin toplamı olan kültüre adanmış bir binasının meydanında yer alacak ve tam da bu nedenlerle 'Verimli Topraklar' adını verdiğimiz heykel, topoğrafyaya saptanan duvarların yarattığı rölyefsi oluşumla düet yapacaktır ve hep birlikte bir tür *land-art* nesnesi olarak günün ya da mevsimin değişen ışık açılarıyla dans edeceklerdir....